

3. Příklady programů na podporu migrace za prací ve vyspělých zemích

3.1 Velká Británie

MoveUK

MoveUK¹² představuje projekt, jehož fungování bylo zahájeno v průběhu roku 2006 jako součást pětiletého plánu Kanceláře zástupce ministerského předsedy (ODPM). MoveUK je jakousi informační službou, která poskytuje občanům informace jak o přístupu k dostupnému sociálnímu bydlení, tak informace o volných pracovních místech a jiné informace nutné k přestěhování.

HOMES

HOMES¹³ spojuje několik programů, jež si kladou za úkol pomoci zájemcům s přestěhováním. Především se jedná o databáze bytů pro vzájemnou výměnu (HOMESWAP), registr všech volných bytů v celé zemi (Available Homes), program HOMES Mobility Scheme, program podílového vlastnictví (Shared Ownership) a program Seaside and Country HOMES.

HOMESWAP

Homeswap navazuje na program The Tenants Exchange Scheme spuštěný v roce 1982 a představuje databázi okolo 50.000 zájemců o přestěhování v rámci Velké Británie, přičemž zájemci musí bydlet v samostatném trvale obyvatelném bytě, jehož pronajímatelem je obec či bytová asociace.¹⁴ Zájemce vyplní registrační formulář, ve kterém uvede požadavky na typ a velikost bytu a také preferované místo bydliště. V rámci programu je pak žadateli každých šest týdnů automaticky zasílán seznam potenciálních kandidátů na vzájemnou výměnu. Informace o zájemcích jsou také zpracovány do seznamu, který je každý měsíc obnovován a na obecních vývěskách zveřejňován. Na tomto seznamu žadatel najde zájemce, kteří se chtějí přestěhovat do žadatelova místa bydliště. K provedení výměny je potom nutný souhlas obou pronajímatelů.

HOMES Mobility Scheme

Tento program je určen lidem, kteří se musí přestěhovat ze specifického důvodu. Tím důvodem může být:

- vzdálenost místa bydliště a práce, která neumožňuje každodenní dojíždění;
- nutná každodenní pomoc rodiny či přátel či naopak nutnost poskytovat někomu pomoc;
- snaha uniknout domácímu násilí nebo obtěžování;
- jiný vážný důvod.

Pokud je prokázána nutnost přestěhování, žadatelé jsou umístěni do pořadníků pronajímatelů domů v příslušné oblasti.

¹² <https://www.moveuk.com>

¹³ <http://www.homes.org.uk>

¹⁴ Bytové asociace (housing associations) jsou neziskovými organizacemi, které poskytují pronájem nebo prodej bytů či domů lidem, kteří potřebují bydlet, ale nemohou si dovolit privátní nájem či koupi bytu. Většina bytových asociací zprostředkovává bydlení za pomoci veřejných peněz udělovaných bytovou korporací (Housing Corporation) nebo místním úřadem, v některých případech ovšem mohou využívat i pouze svých peněz.

Shared Ownership

Program je zaměřen na ty, kteří mají zaměstnání, ale nejsou schopni si koupit nemovitost na volném trhu. V rámci tohoto programu si mohou lidé koupit pouze část nemovitosti a zbytek si pronajímat od bytové asociace. Každý zájemce o tento program musí prokázat potřebu bydlení a neschopnost koupě bytu na volném trhu. Upřednostňováni jsou pak žadatelé z řad nájemníků obecních bytů nebo bytových asociací či lidé, kteří jsou na lokálním pořadníku obecního bydlení nebo bytových asociací. Pokud zájemce splňuje daná kritéria, následují jednání o výběru nemovitosti, její ceně a části nemovitosti, která bude zakoupena. Velikost podílu hrazeného zájemcem o koupi domu/bytu se pohybuje od 25 % po 75 %, obvykle činí 50 %. Zajištění úvěru na část nemovitosti je pak na účastníkovi programu, avšak v některých případech může bytová asociace vypomoci a doporučit klienta bance nebo stavební spořitelně. Po uzavření smlouvy musí účastník programu měsíčně platit jak splátky hypotéky za koupi jeho vlastnického podílu na nemovitosti, tak nájem za užívání zbylé části nemovitosti, kterou vlastní bytová asociace. Později má účastník programu právo zvýšit svůj podíl až po úplné vlastnictví. Může však i nadále nemovitost pouze spoluvlastnit a pronajímat si zbylou část od bytové asociace. Doba pronájmu obvykle činí 99 let.

Seaside and Country HOMES

Program je určen pro obyvatele starší 60 let žijící v sektoru sociálního bydlení v Londýně, kteří jsou soběstační a rádi by se přestěhovali na pobřeží či na venkov. Smyslem programu je na jedné straně snaha uspokojit značnou poptávku po bydlení v Londýně a na druhé straně pomoci najít starým lidem příjemné a klidné bydlení. Zájemci o tento program jsou hodnoceni na základě bodového systému. Body jsou udělovány za „atraktivitu“ obývaného bytu/domu na trhu bydlení a v případě, že je daný londýnský byt/dům pro jeho obyvatele nepřiměřeně velký. Jestliže uchazeč obdrží dostatečné množství bodů, jsou mu nabídnuty na pobřeží či na venkově byty, které mají jednu až dvě ložnice, nebo dvouložnicové bungalovy.

LAWN

LAWN¹⁵ je meziregionální program, který je založen na spolupráci pronajímatelů sociálních bytů (obcí a bytových asociací), kteří mají volné byty, a těch pronajímatelů sociálních bytů, kteří mají nedostatek bytů. Projekt povzbuzuje pronajímatele k lepšímu využití dostupných bytů tak, že pomáhá lidem přestěhovat se a přispívá ke snížení počtu domácností, které žijí v dočasném ubytování. Program tak napomáhá nejen nájemníkům obecních bytů, nájemníkům bytů bytových asociací a lidem s dočasným ubytováním, ale i samotným pronajímatelům s volnými kapacitami. V rámci programu LAWN mohou být náklady na návštěvu nové lokality a náklady na přestěhování uhrazeny potencionálním nájemcům ze strany partnerského pronajímatele. Program je zejména využíván k přestěhování obyvatel Londýna a jihu Anglie do nových domovů ve střední a severní Anglii, v částech Walesu či Skotska.

Key Worker Living

Program Key Worker Living¹⁶ je zaměřen na skupinu klíčových zaměstnanců veřejného sektoru, jako jsou zejména zdravotní sestry a zdravotní personál, učitelé, policisté, vězeňští dozorcí a sociální kurátoři, sociální pracovníci, pedagogičtí psychologové a požárníci. Vymezení skupiny klíčových zaměstnanců se mezi jednotlivými regiony může lišit, proto je v rámci programu pro jednotlivé zóny Velké Británie určen agent, který poskytuje informace o programu a klíčových profesích v dané oblasti. Obecně je klíčovým pracovníkům poskytována pomoc s koupí prvního bydlení či s pronájmem bydlení za přijatelné nájemné. Dostupná je tato finanční pomoc:

- „spravedlivá půjčka“ do výše £50.000 na nákup bytu či domu na volném trhu nebo nové nemovitosti postavené bytovou asociací. Půjčka je splatná jen v okamžiku, kdy vlastník bytu přestává být klíčovým zaměstnancem nebo chce byt prodat. Splátka půjčky odpovídá částce určené procentním podílem z aktuální hodnoty bytu, přičemž výše podílu je dána poměrem hodnoty půjčky k původní ceně bytu. Uvedme příklad. Jestliže si zaměstnanec kupoval byt v hodnotě £150.000, výše půjčky v té době představovala třetinu hodnoty bytu. V okamžiku, kdy by chtěl byt prodat, a jeho hodnota by byla například £450.000, pak musí splatit třetinu z aktuální ceny bytu, tj. £150.000 (a nikoliv jen původních £50.000).

15 <http://www.lawnmoves.org.uk>

16 <http://www.keyworkerliving.co.uk>

- „spravedlivá půjčka“ do výše £100.000 pro úzkou skupinu učitelů v Londýně, kteří mohou v budoucnu zaujmout místa ve vedení škol.
- podílové spoluvlastnictví (*shared ownership*) nově vybudovaných bytů bytových asociací při minimálním podílu pracovníka ve výši 25 % a se sníženým nájemným na zbylou pracovníkem nevlastněnou část.
- „redukováné nájemné“ (*intermediate rent*) aplikované dočasně u bytů, které si klíčoví zaměstnanci pronajmou na volném trhu (u soukromých pronajímatelů); jeho výše je stanovena na úrovni mezi hodnotou tržního a sociálního nájemného (většinou 75–80 % místního tržního nájemného).

Finanční pomoc je určena pouze na koupi nebo pronájem bytu či domu odpovídajícího potřebám domácnosti, v relevantní vzdálenosti od pracoviště a vztahuje se pouze na dobu, kdy vlastník bytu splňuje charakteristiky klíčového pracovníka.

3.2 Německo

Mobilitätshilfe

V Německu jsou na základě sociálního zákoníku¹⁷ poskytovány dávky na podporu mobility, tzv. Mobilitätshilfe. Na tyto dávky mají nárok nezaměstnané osoby a osoby bezprostředně ohrožené nezaměstnaností, které si našly nové zaměstnání a bez určité finanční pomoci by toto zaměstnání nemohly přijmout. Žadatelé mohou obdržet tyto dotace:

1. bezúročnou půjčku do výše 1.000 EUR k pokrytí životních nákladů do první výplaty. Po dvou měsících od jejího vyplacení musí žadatel začít půjčku splácet, splatná je maximálně v deseti splátkách;
2. dávka na nákup pracovního oděvu či vybavení do výše 260 EUR;
3. dávka na částečné pokrytí nákladů v případě nástupu do zaměstnání mimo místo bydliště,
 - a) jednorázová náhrada v podobě proplacení jízdních nákladů spojených s dopravou do nového zaměstnání do výše 300 EUR;
 - b) uhrazení nákladů na každodenní dojíždění z místa bydliště do zaměstnání po dobu šesti měsíců;
 - c) uhrazení nákladů na vedení oddělené domácnosti do výše 260 EUR po dobu šesti měsíců;
 - d) proplacení nákladů spojených s přestěhováním do nového bytu, pokud je toto stěhování zapříčiněno přijetím do zaměstnání a pokud se přestěhování uskuteční do 2 let od nástupu do zaměstnání.

JUMP – Jugendsofortprogramm

Tento program¹⁸ fungoval v letech 1999 až 2002 a byl určen pro mladé lidi do 25 let. Cílem programu bylo podpořit regionální mobilitu mladých lidí a tím zlepšit jejich šance na integraci v oblasti vzdělávání a na trhu práce. Podpora poskytovaná v rámci programu se vztahovala na mladé lidi, kteří byli minimálně tři měsíce nezaměstnaní a v místě jejich bydliště činila předpokládaná doba nezaměstnanosti více než šest měsíců, pokud si našli zaměstnání ve vzdálenosti větší než 100 km nebo hodinu a půl cesty od místa bydliště. Těmto mladým lidem byly poskytovány následující dotace:

1. úhrada nákladů spojených s přestěhováním, které bylo realizováno do 6 měsíců od nástupu do nového zaměstnání;
2. proplacení nákladů na cestu domů (za rodiči) během prvních 6 měsíců od nástupu do zaměstnání;
3. vyplacení „mobilitní“ prémie, jejíž výše závisela na příslušném úřadu práce;
4. uhrazení nutných nákladů spojených se sociálně-pedagogickými službami (např. pomoc při hledání bydlení).

¹⁷ <http://gesetze.bmas.bund.de/Gesetze/sgb03xinhalt.htm>

¹⁸ <http://doku.iab.de/werkber/2003/wb0903.pdf>

3.3 Rakousko

Förderung der regionalen Mobilität und der Arbeitsaufnahme

Stejně jako v Německu jsou i v Rakousku poskytovány dávky na podporu regionální mobility. Tyto dávky mají dvojí podobu – jednak jsou hrazeny příspěvky na dojíždění a příspěvky na pobyt poblíž místa práce (Entfernungsbeihilfe), další finanční pomoc představuje jednorázový příspěvek na výdaje (cestovné, ubytování, stravování) spojené s přijetím do nového zaměstnání (Vorstellungsbeihilfe).¹⁹ Tyto dávky jsou vypláceny od roku 1994 příslušným úřadem práce z prostředků na politiku zaměstnanosti. V roce 2005 byl vyplacen příspěvek „Entfernungsbeihilfe“ v 1.846 případech a příspěvek „Vorstellungsbeihilfe“ obdrželo 9.293 lidí.

Entfernungsbeihilfe

Dávka může být poskytnuta prostřednictvím úřadů práce nezaměstnaným, uchazečům o zaměstnání a zájemcům o vzdělání, kterým nemůže být zprostředkováno adekvátní zaměstnání v místě bydliště. Příspěvky jsou vypláceny na částečné pokrytí nákladů na pravidelné dojíždění (denní, týdenní, měsíční) a na částečné pokrytí nákladů na ubytování v místě pracoviště. Výše příspěvku se pohybuje od 64 EUR měsíčně, maximálně však 193 EUR měsíčně, pouze u učňovských programů to může být až 250 EUR. Příspěvek může být pobírán souvisle nejdéle po dobu 26 týdnů, avšak v součtu může občan dostávat tento příspěvek pouze 104 týdnů, výjimkou jsou opět učni, kteří mohou finanční pomoc čerpat po celou dobu vzdělávání.

Vorstellungsbeihilfe

Tato pomoc je opět určena nezaměstnaným, uchazečům o zaměstnání a zájemcům o vzdělání, kterým jejich finanční nouze neumožňuje uhradit náklady spojené s představením se budoucímu zaměstnavateli, jehož firma sídlí mimo místo bydliště. Tento jednorázový příspěvek pokrývá náklady na dopravu (autobusem, vlakem či osobním autem), ubytování a stravování.

3.4 USA

Welfare to Work Voucher Program

Welfare to Work Voucher Program (WtW)²⁰ je celonárodním programem, jehož cílem je pomoci rodinám s nízkými příjmy překonat bariéry, které jsou překážkou jejich soběstačnosti a vedou k jejich závislosti na sociálních dávkách. Program byl iniciován v roce 1999 Ministerstvem pro bydlení a městský rozvoj (HUD) a je založen na myšlence, že zajištění stabilního a finančně dostupného bydlení je faktorem, který umožní rodinám s nízkými příjmy dosáhnout soběstačnosti. O prostředky z tohoto programu se mohou ucházet státní a lokální sociální agentury či veřejné bytové agentury (PHAs) na základě vypracování programu, který uspokojuje lokální potřeby. Jednotlivé agentury pak podporují vybrané rodiny v dané lokalitě.

V rámci programu mohou být použity prostředky zejména k těmto účelům:

- rodinám, které se účastní WtW programu, je přispíváno na tržní nájemní bydlení. Rodiny zaplatí pouze část nájemného, která odpovídá 30 % jejich příjmu a rozdíl mezi touto částí nájemného a „rozumným nájemným standardem“ zaplatí PHA;
- prostředky mohou pomoci rodinám přestěhovat se blíže k budoucímu pracovišti nebo do místa, kde je lepší možnost uplatnění se na trhu práce a lepší dopravní infrastruktura;
- u rodin, které dojíždějí za prací na dlouhé vzdálenosti nebo nemají stabilní bydlení, případně jsou závislé na sociálních dávkách, je za pomoci tohoto programu dávana přednost v získání sociálního bydlení v místě práce;
- v rámci programu mohou zaměstnavatelé, kteří čelí nedostatku pracovníků s nízkou kvalifikací, najmout nezaměstnané z jiných regionů a na základě programu je podpořeno jejich přestěhování.
- v oblastech, kde je sice nedostatek pracovníků s nízkou kvalifikací, avšak ani zajištěné pracovní místo a příspěvek z programu WtW neumožňuje přestěhování z důvodu vysokých cen bydlení,

¹⁹ <http://www.ams.or.at/neu/1005.htm>

²⁰ <http://www.hud.gov/offices/pih/programs/hcv/wtw/overview.cfm>

program WtW kooperuje s jinými státními či federálními programy pro podporu sociálního bydlení např. Low Income Housing Tax Program.

Cílem programu je pomoci účastníkům získat nebo udržet si zaměstnání. Využívání WtW programu je omezeno na rodiny, v nichž alespoň jeden člen domácnosti vykonává zaměstnání (v rozsahu minimálně 30 hodin týdně) nebo se účastní rekvalifikačního programu.

Low Income Housing Tax Credit Program

Tento program byl spuštěn v roce 1987 jako alternativní, nepřímá podpora výstavby bydlení pro rodiny s nízkými příjmy. Každý stát federace dostává určitý daňový dobropis, který může v rámci tohoto programu využít. Dobropisy by měly být směřovány na podporu výstavby či koupě a rekonstrukce sociálního bydlení. U podporovaných projektů musí být minimálně splněno, že 20 % takto vzniklých bytů budou obývat jedinci s příjmem maximálně 50 % mediánového příjmu nebo že 40 % takto vzniklých bytů budou obývat jedinci s příjmem maximálně 60 % mediánového příjmu, a to po dobu minimálně 15 let. Firma, která takový bytový projekt uskuteční, si může ze svých daní ročně odečíst až 9 % nákladů na projekt po dobu deseti let.